

Samenvatting van het voorgestelde besluit

Circulaire Economie 2020-2023

Colofon

Uitgave

Provincie Overijssel

EDO-registratiekenmerk

2020/5733545

Datum

Februari 2020

Auteurs

H.J. Klinker

R. Knippels

C. Nijssen

J.W. Rutenfrans

Inlichtingen bij

C. Nijssen, programmasecretaris circulaire economie

c.nijssen@overijssel.nl

Telefoon 06 10 78 51 41

Adresgegevens

Provincie Overijssel

Luttenbergstraat 2

Postbus 10078

8000 GB Zwolle

Telefoon 038 499 88 99

Fax 038 425 48 88

www.overijssel.nl

postbus@overijssel.nl

Samenvatting van het voorgestelde besluit

Circulaire Economie 2020-2023

Inhoudsopgave

- I. Ontwerpbesluit nr. 2020/1100634 Circulaire Economie 2020-2023
- II. Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie 2020-2023
- III. Budgettaire gevolgen van de 14e wijziging van de Begroting 2020

Samenvatting van het voorgestelde besluit

Op basis van het coalitieakkoord geven wij verder invulling aan de ingeslagen koers op weg naar een circulaire economie. Daarom stellen we u voor om in de periode 2020-2023 een bedrag van € 5 miljoen te investeren in de uitvoering van het programma Overijssel Circulair in 2050 dat Provinciale Staten op 26 september 2018 hebben vastgesteld. Samen met ondernemers en kennis-, onderwijs-, en maatschappelijke organisaties uit de sectoren kunststof, textiel, biomassa & voedsel, infrastructuur, maakindustrie en de bouw hebben we de Nationale Transitieagenda's vertaald in Regionale Transitie agenda's voor Overijssel. Hierin worden de komende tien jaar in Overijssel de nodige stappen gezet, zoals 35% minder fossiele grondstoffen in kunststof-producten, halvering van de voedselverspilling, 50% van de asfaltdeklagen op provinciale wegen circulair vervangen en 75% circulair textiel gebruik door overheden. Onze investering draagt bij aan het realiseren van die doelen. Daarnaast werken we verder aan het versterken van onze eigen manier van circulair werken, circulaire business-development en human capital vraagstukken, het omgaan met wet- en regelgeving en het ontwikkelen van meet- en monitoringstools waarmee we meer grip krijgen op de transitie naar een circulaire economie in Overijssel.

Inleiding en probleemstelling

In het coalitieakkoord 2019-2023 'Samen bouwen aan Overijssel' staan de belangrijkste opgaven voor Overijssel in de komende jaren op het gebied van werken, vervoer, klimaat, energie, wonen, het landelijk gebied en samenleven. De grote opgaven hangen inhoudelijk sterk samen. Een voorbeeld daarvan is de ontwikkeling naar een circulaire economie in de opgave Krachtige economie. Voor een economie en omgeving waar uiteindelijk alle afvalstoffen als grondstoffen worden hergebruikt is innovatie essentieel. Nieuwe producten en aanpassingen in productieketens hebben gevolgen voor de manier waarop wij in Overijssel werken aan aantrekkelijk wonen en een vitaal landelijk gebied. Volgens het coalitieakkoord ligt in het leggen van die verbindingen tussen de opgaven een belangrijke rol voor het provinciaal bestuur.

Samenwerking vanaf het begin

Om resultaten te boeken bij het aanpakken van samenhangende opgaven is samenwerking onmisbaar. In de regio's en op (inter-)nationaal niveau brengt samenwerking met bedrijven, ngo's, kennisinstututen, financiële instellingen, overheden en andere organisaties nieuwe ontwikkelingen op gang. Samenwerking vanaf het begin van een traject bindt en verbindt partners én opgaven. Zo bereiken we volgens het coalitieakkoord samen betere resultaten dan apart. Dit geldt zeker ook bij de ontwikkeling naar een circulaire economie. De lopende programma's en bestaande netwerken vormen de basis hiervoor.

Kaders voor het programma Overijssel Circulair in 2050

Op 26 september 2018 hebt u het programma Overijssel Circulair in 2050 vastgesteld (PS/2018/560), met als ambitie om de transitie naar Overijssel Circulair in 2050 maximaal te versnellen. Het initiatiefvoorstel Plastic als grondstof: dat ruimt op! (PS/2018/183) is hierin verwerkt. Uw ambitie sluit aan op onze ondertekening van het Grondstoffenakkoord op 24 januari 2017, samen met inmiddels meer dan 400 anderen. Er is breed draagvlak om de groei naar een circulaire economie te versnellen. Op basis van het coalitieakkoord geven wij verder invulling aan de ingeslagen koers op weg naar een circulaire economie. Hiervoor is in de Perspectiefbrief 2020 (2019/1100960) een bedrag van € 5 miljoen gereserveerd. Wij stellen u voor om dit bedrag te investeren om de versnelling verder vorm te geven.

In uw besluit van 26 september 2018 (PS/2018/560) hebt u de volgende kaders meegegeven:

1. Sluit aan bij de doelstellingen uit het Rijksbrede programma Nederland Circulair in 2050 en de nationale transitieagenda's.
2. Kies voor een flexibele aanpak.
3. Faciliteer het opstellen van regionale transitieagenda's (RTA's) voor de sectoren: kunststoffen, biomassa & voedsel, textiel, bouw, infrastructuur en maakindustrie.
4. Versterk onze eigen manier van circulair werken en maak de doorwerking (financieel en organisatorisch) inzichtelijk.
5. Inventariseer knellende regelgeving.
6. Ontwikkel een monitor voor Overijssel op basis van bestaande monitoringsinstrumenten van het Rijk en het Planbureau voor de Leefomgeving.

Op 13 december 2019 hebben wij u toegezegd dat het element gedragsverandering, waar relevant, onderdeel wordt van de programma's waarin duurzaamheid wordt uitgewerkt.

Rijksbrede programma Nederland Circulair in 2050

Met de Overijsselse ambitie gericht op het versnellen van de groei naar een circulaire economie, volgen we de landelijke doelen. Op 14 september 2016 heeft het kabinet het programma Nederland Circulair in 2050 vastgesteld. Het kabinet wil dat Nederland in 2030 50% minder primaire grondstoffen gebruikt (mineralen, metalen en fossiel) en in 2050 een economie is zonder afval. Het Rijk heeft daarna samen met ondertekenaars van het Grondstoffenakkoord transitieagenda's voor vijf sectoren en ketens opgesteld: biomassa en voedsel, kunststoffen, bouw, maakindustrie en consumptiegoederen (o.a. textiel). In een transitieagenda staat hoe een sector circulair kan worden in 2050 en welke acties daarvoor nodig zijn.

Participatie samenleving

Samen met de Economic Boards, VNO/NCW Midden en Bouwend Nederland heeft de provincie Overijssel het initiatief genomen om de Nationale Transitieagenda's te vertalen in Regionale Transitieagenda's (RTA's), rekening houdend met de specifieke kenmerken van de Overijsselse economie. Infrastructuur is als zesde Overijsselse transitieagenda toegevoegd en binnen consumptiegoederen hebben wij ons beperkt tot textiel. Deze RTA's zijn in de landelijke campagneweek begin februari 2020 gepresenteerd en in te zien via www.overijssel.nl/circulaire-economie.

In de RTA's staan opgaven, kansen en knelpunten waarmee we in Overijssel de komende jaren aan de slag willen. Met de provincie als facilitator hebben coördinatie- en klankbordgroepen oplossingsrichtingen kennisvragen en projectvoorstellen in kaart gebracht, waarmee we volgens hen in Overijssel een volgende stap kunnen maken in de transitie naar een circulaire economie. Deze groepen bestaan uit koplopers en vertegenwoordigers van branche- en koepelorganisaties, kennis- en onderwijsinstellingen en overheden. De contouren van de RTA's zijn op 16 januari 2019 gepresenteerd bij de Gasfabriek in Deventer. Voor circa 200 deelnemers is de hoofdlijn van de RTA's gepresenteerd, zijn concrete acties afgesproken en zijn andere organisaties in de gelegenheid gesteld aan te haken.

Ook in het kader van de Regio Deals is circulaire economie een van de belangrijke thema's. In de investeringsvoorstellen van ondernemers, onderwijs- en onderzoeksinstituten en overheden (de vier O's) vanuit de regio's Cleantech, Twente en Zwolle voor de Regio Deals zijn projecten opgenomen gericht op het versnellen van de transitie naar een circulaire economie. Daarnaast hebt u op 26 februari 2020 het Investeringsprogramma MKB 2020-2023 (2019/1101899) vastgesteld. Ter voorbereiding van dit programma is door vertegenwoordigers van de vier O's tijdens een bijeenkomst op 3 oktober 2019 meegedacht. Met het Investeringsprogramma MKB zetten wij in op het brede MKB als ook de maatschappelijke opgaven als circulariteit en energietransitie.

Overwegingen

Met het besluit over het programma Overijssel Circulair in 2050 (PS/2018/560) hebt u de kaders gesteld waarbinnen wij werken aan het maximaal versnellen van de transitie naar een circulaire economie. Door aan te sluiten bij de Nationale Transitieagenda's geven wij uitvoering aan onze handtekening onder het Grondstoffenakkoord. Met de vertaling van deze agenda's naar RTA's wordt recht gedaan aan de specifieke kwaliteiten en uitdagingen die in de Overijsselse economie spelen en samenhang gebracht met lopende programma's zoals MBK, AgroFood, Onderwijs-arbeidsmarkt en Ruimte, wonen en retail. Regionaal maatwerk, samenwerking met kennisinstellingen en brancheorganisaties en een flexibele aanpak zijn ook de uitgangspunten voor het Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie 2020-2023.

Voortbouwen op de Regionale Transitieagenda's

In het Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie 2020-2023 zijn de kansen, projecten en kennisvragen per RTA meerjarig uitgewerkt. Er is veel in gang gezet dat met ons eigen instrumentarium en dat van anderen wordt ondersteund. Ook wordt toegelicht waar de investering van € 5 miljoen nodig is om zaken op te pakken of te versnellen. De komende jaren zijn er kansen om (nog beter) aan te sluiten op ontwikkelingen in de markt, het nationale beleid voor circulaire economie, de Kennis- en Innovatieagenda's (KIA's) voor de nationale missies en Topsectoren en de Europese mogelijkheden zoals het nieuwe EFRO-programma en de Green Deal. Hieronder volgt per RTA kort de ambitie, doelen en aanpak.

RTA Biomassa & voedsel

Met 70% van het grondgebruik en 15% van de banen is dit een belangrijke sector voor Overijssel. Biomassa draagt bij aan een circulaire economie, omdat het de basis is van de voedselketen en een bron voor het vastleggen en het beschikbaar maken van hernieuwbare koolstof. Het tegengaan van voedselverspilling levert een bijdrage aan voedselzekerheid en aan de klimaatdoelstelling. Voor Nederland is berekend dat 16% van de CO₂-uitstoot veroorzaakt wordt door voedselverspilling.

- Actoren: ondernemerskringen, maatschappelijke partners (LTO/NMO), Hogescholen (Saxion/Windesheim), Branche Vereniging Organische Reststoffen, e.a.
- Doel: het bevorderen van de productie- en consumptiesystemen met een neutrale of positieve invloed op zowel klimaat, als bodem, water en biodiversiteit van alternatieve eiwitten, het tegengaan van voedselverspilling, duurzaam beheer van bodem, nutriënten en water als grondstof.
- Effect: samenwerking op regio schaal versterken voor eiwitrijke producten, hoogwaardige verwaarding van reststromen, economisch rendabel maken van fosfaatketens, terugbrengen van de uitspoeling van nutriënten naar grond- en oppervlaktewater.
- Aanpak: uitvoeringsprojecten, onderzoek en experimenteer agenda's via 4 actielijnen en aansluiten bij de landelijke aanpak voor eiwittransitie, voorkomen en tegengaan van voedselverspilling, duurzaam beheer van bodem, nutriënten en water als grondstof.
- Voorbeeldproject: in 2018 hebben Gelderland en Overijssel 'The Protein Cluster' (TPC) opgericht: een internationaal platform waarop meer dan zestig bedrijven samenwerken aan het ontwikkelen en vermarkten van hoofdzakelijk plantaardige eiwitten als alternatief voor de toenemende consumptie van dierlijke eiwitten (eiwittransitie). De provincie ondersteunt innovatiecentrum The Green East in Raalte, van waaruit startups worden begeleid die bijdragen aan een circulaire agri- en foodbusiness. Een voorbeeld hiervan is de ontwikkeling van Rubisco: een productiefabriek voor waterlinzen (kroos) waarvan de eiwitten worden gebruikt voor vleesvervangers. The Green East is aangesloten bij TPC.

RTA Bouw

De bouwsector gebruikt veel grondstoffen, energie en water. 97% van het bouw- en sloopafval wordt hergebruikt, maar voor een lagere waarde.

- Actoren: Saxion, Pioneering, Regieraad Bouw Oost Nederland.
- Doel: komen tot een circulaire bouweconomie aan de hand van negen vraagstukken waarmee het bouwnetwerk in Overijssel aan de slag gaat. Deze vragen gaan over bouwcultuur en -gedrag, wet- en regelgeving, bouwbeheer en exploitatieprocessen, bouwcommercie en businessmodellen, financiering, bouwkwiteit, techniek, logistiek en bouwonderwijs.
- Effect: nieuwe circulaire verdienmodellen in de gebouwde omgeving.

- **Aanpak:** de vragen komen aan de orde in impactprojecten (praktijk- en kennisprojecten). De praktijkprojecten zijn proeftuinen waarin samenwerkende partijen één of meer vraagstukken adresseren. In de kennisprojecten wordt gewerkt aan oplossingen voor de vraagstukken. Er is verder subsidie verleend aan gemeenten om circulaire economie in concrete woningbouwprojecten vorm te geven en ervaring op te doen die gebruikt kan worden voor andere initiatieven.
- **Voorbeeldproject:** de impactprojecten worden ondersteund vanuit de provinciale regeling 'Impuls Circulair Bouwen'. Het gezamenlijk leren in de sector wordt geborgd in een community of practice gekoppeld aan het Overijsselse vastgoednetwerk 'Woonkeuken'.

RTA Infra

Anders dan in de andere sectoren heeft de provincie hier zelf een belangrijke rol als eigenaar en opdrachtgever. Met een aantal stakeholders in de sector is een start gemaakt om tot een gedeelde agenda te komen. Een gezamenlijke uitvoeringsagenda van de sector bleek nog een brug te ver.

- **Actoren:** Infraplatform Oost (IPO), gemeenten, Rijkswaterstaat, BouwCirculair, recyclingbranche.
- **Doel:** als opdrachtgever hebben wij de ambitie om in 2023 50% van de asfaltdeklagen circulair te vervangen en 70% van de materialen gelijkwaardig te recyclen.
In 2030 moet 50% CO₂ zijn bespaard op aanleg, beheer en onderhoud.
- **Effect:** reduceren van het gebruik van primaire grondstoffen
- **Aanpak:** circulair ontwerp en materialenpaspoort worden standaard toegepast en de mogelijkheden om materiaalgebruik te reduceren worden onderzocht. Er wordt gewerkt aan interne bewustwording en borging van circulariteit en we monitoren de ontwikkeling van de CO₂ footprint van onze infrastructuur activiteiten. De provincie zet zich in voor het stimuleren van circulair ondernemerschap en het delen van kennis over innovaties en voorbeeldprojecten en lobbyt om belemmeringen in wet- en regelgeving weg te nemen.
- **Voorbeeldproject:** De netwerkorganisatie BouwCirculair en de provincie nemen het initiatief om ketens voor asfalt en beton ook in Overijssel sluiten, als onderdeel van een landelijke aanpak. Daarnaast vormt een pilot-project van Dura Vermeer en de Provincie Overijssel een praktijkcase om te onderzoeken hoe een 'circulaire weg' kan worden geëxploiteerd als 'Weg-as-a-Service'.

RTA Kunststoffen

Kunststoffen zijn niet meer weg te denken. We maken ze vaak nog met niet-hernieuwbare grondstoffen en ze zorgen voor vervuiling door zwerfafval en microplastics. Vanwege haar omvangrijke rubber- en kunststofindustrie kan Overijssel een belangrijke rol spelen in het verduurzamen van de kunststofketen.

- **Actoren:** kunststofverwerkende industrie, inzamelaars (Twence/ROVA/Circulus Berkel), recyclers (Tönsmeijer/Veolia/Rodepa/Van Werven/Morsinkhof), kennisinstellingen (Windesheim/Saxion/UT/WUR), NRK, Nedvang, PSP, NMO en Oost NL.
- **Doel:** in 2030 in Overijssel 35% minder nieuwe (virgin) fossiele grondstoffen gebruiken ten opzichte van 2016.
- **Effect:** vermindering uitputting en afhankelijkheid van fossiele grondstoffen, vermindering CO₂ uitstoot bij de productie van kunststof en minder vervuiling door zwerfvuil en microplastics naar bodem en water.

- Kunststoffen en circulair ontwerp. Dat gebeurt onder andere met het programma Vraag gestuurde standaarden (toepassing recyclaat) en het programma Di-Plast (documentatie en kwaliteitsborging van gerecyclede materiaalstromen). Er is een actie- en experimenteeragenda met vijf concrete onderzoeksvragen en 24 projecten. De onderlinge afhankelijkheid van bedrijven in productieketens is groot. De subsidieregeling Ketensamenwerking Circulaire Kunststoffen biedt ondersteuning. Daarnaast gaan ondernemers in workshops Circulair Business Design Tracks (CIRCO-tracks) aan de slag met het circulair maken van hun producten en het ontwikkelen van bijbehorende verdienmodellen.
- Voorbeeld: het programma 'vraaggestuurde standaarden voor recyclaat' is een icoonproject in het landelijke Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie 2019-2023. In het kader daarvan heeft de provincie Polymer Science Park ondersteund met een subsidie.

RTA Maakindustrie

De maakindustrie is in Overijssel een belangrijke sector: van high tech tot machinebouw en tapijt. Er worden producten gemaakt die elders worden toegepast. Veel bedrijven in de Overijsselse maakindustrie zijn toeleveranciers voor andere bedrijven. Circulaire veranderingen werken dus door in andere sectoren.

- Actoren: FME, Koninklijke Metaalunie, BOOST Smart Industry, CIRCELS, CIRCO, Dr 2 New Economy.
- Doel: bewustwording als kans voor verbetering van producten, processen en verdienmodellen.
- Effect: circulair ontwerpen en circulaire verdienmodellen.
- Aanpak: via workshops (CIRCO-tracks) werken groepen bedrijven aan het ontdekken en benutten van circulaire innovaties. Saxion begeleidt ondernemers in een fieldlab 'circulaire innovaties in de maakindustrie'. Met het platform CIRCLES worden twee pilots uitgevoerd voor het gebruik van reststromen tussen bedrijven (symbiose) die in 2020 worden geëvalueerd. In het programma CESI werken brancheverenigingen met vier provincies en het Rijk samen in een onderzoeksprogramma naar de kansen van digitalisering en smart industry in combinatie met de circulaire transitie.
- Voorbeeld: 'Warmte as a service' is een icoonproject in het landelijke Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie 2019-2023. Hierin werken Overijsselse fabrikanten, woningbouwcorporaties en installatiebedrijven aan meer circulaire CV-ketels.

RTA Textiel

De hoeveelheid textiel die we gebruiken groeit wereldwijd met 4% per jaar en de productie, het gebruik en de verwerking hebben een grote impact op het milieu. Daarom heeft de Nederlandse textiel- en kledingindustrie een plan gemaakt voor de verduurzaming van de sector: Dutch Circular Textile Valley (DTCV). Hierin staat Twente als hub voor recycling vanwege de bestaande samenwerking en de onderzoeks- en innovatiestructuur.

- Actoren: Stichting TexPlus, brancheorganisatie Modint, Texperium, Regio Twente
- Doel en aanpak: bewustwording van aankoop-, gebruik- en afdankgedrag (10.000 Overijsselaars bereiken), meer en beter inzamelen en recycleren van textiel (van 7,2 kg naar 11 kg per persoon per jaar en geen textiel meer in het huishoudelijk afval in 2050), creëren van vraag naar en aanbod van circulair textiel (10% circulair textiel in 2020 en 75% in 2030 door overheden), meer toepassen van biomaterialen (van 10 ton vezels in 2023 naar 1.000 ton in 2027) en circulair en gerecycled textiel inzetten in andere sectoren (ten minste vijf nieuwe toepassingen ontwikkelen en implementeren voor 2024).

- Effect: reduceren van grondstoffen verbruik voor textiel en het maken van bewuste keuzes in het gebruik van textiel.
- Voorbeeldproject: een groot deel van de projecten voor recycling wordt uitgevoerd in het kader van de Regio Deal Twente. De RTA Textiel heeft de ambitie om de agenda en het betrokken netwerk in de komende jaren te gaan verbreden in Overijssel.

Inkoop eigen organisatie en regelgeving laten aansluiten op ontwikkelingen RTA's

Conform uw besluit (PS/2018/560) werken wij met onze partners in de Regionale Transitieagenda's aan een flexibele aanpak die aansluit bij nationale doelen. Aanvullend daarop ontwikkelen we vanuit onze eigen rol en organisatie de randvoorwaarden qua regelgeving, gedragsverandering en circulaire inkoop.

Wet- en regelgeving vraagt om een casusgerichte aanpak

Bij het opstellen van de RTA's hebben we per sector de knelpunten in wet- en regelgeving in beeld gebracht en doorgespeeld aan de Taskforce herijking Afvalstoffen. In haar rapport van 10 oktober 2019 stelt de Taskforce aanpassingen in nationale en Europese regels voor. Daarnaast ziet ze kansen in het beter en uniformer benutten van ruimte in bestaande regels. De provincies hebben aangeboden met het Rijk en gemeenten te bespreken hoe Omgevingsdiensten hierbij het beste gefaciliteerd kunnen worden.

Concreet hebben wij verder ter uitvoering van de motie Bakker c.s. van 7 juli 2019 ('Bermmaaisel benutten als bodemverbeteraar') betrokken partijen bij elkaar gebracht. Dit heeft geresulteerd in een Overijsselse werkwijze voor het toepassen van maaisel als bodemverbeteraar die naar verwachting dit voorjaar wordt geformaliseerd. Deze casusgerichte aanpak is een voorbeeld om tot praktische oplossingen te komen waar dit binnen de ruimte van wet- en regelgeving kan. Toekomstige gevallen faciliteren we graag op een vergelijkbare manier. Hiermee dragen we ook bij aan de uitvoering van de motie Van Dijk c.s. van 11 november 2019 ('Vereenvoudiging van regelgeving').

Circulair inkopen vraagt om anders denken

Ons doel is in 2020 10% circulair in te kopen. In 2018 en 2019 hebben we ervaring opgedaan met het circulair en innovatiegericht aanbesteden van een aantal projecten met name in de infrastructuur, bedrijfsvoering en mobiliteit. Als onderdeel van het convenant Maatschappelijk Verantwoord Inkopen is circulair inkopen geborgd in ons inkoop- en aanbestedingsbeleid en via het Shared Service Centrum ONS delen we kennis en inkoopvolume met gemeenten. Ons Launching Customer-programma gebruiken we om als eerste klant voor (circulaire) innovaties op te treden. We zetten ons in om in 2040 het provinciale vastgoed CO₂-neutraal te maken en de beperking van CO₂-uitstoot mee te wegen bij aanbestedingen.

Onze uitdaging is in een steeds vroeger stadium potentiële trajecten te signaleren, zodat circulaire uitgangspunten zoals hergebruik, materiaalkeuze en het afnemen van diensten in plaats van goederen ('as a service'-concepten) vroegtijdig worden ingebracht. In 2020 brengen we concreet in beeld welke mogelijkheden we hebben om onze eigen manier van werken op het gebied van infrastructuur meer circulair te maken. De RTA Infra gebruiken we hiervoor als leidraad. Als dit leidt tot aanpassingen in onze meerjarenplanning voor aanleg, beheer en onderhoud, dan zullen wij dat apart aan u voorleggen.

Aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt en gedragsverandering ondersteunen de transitie

Daarom stimuleren we ROC's en hogescholen om circulariteit standaard op te nemen in hun curriculum. Saxion Hogeschool doet dit bijvoorbeeld met het project 'Ontwerpen leerlijn Circulair bouwen'. Hierin wordt samengewerkt met ROC van Twente. En Windesheim ontwikkelt een onderwijsmodule circulair ontwerpen binnen de opleiding Industrieel productontwerp. Beide initiatieven maken wij met een subsidie mede mogelijk. Verder sponsoren we ROC-studententeams om mee te doen met de landelijke ontwerpwedstrijd SMARTCirculair. We hebben we hiervoor een verbinding gelegd met ons arbeidsmarktbeleid (PS/2019/1101592).

Circulair handelen vraagt ten slotte om gedragsverandering bij consumenten en bedrijven; een element waarvoor in de verschillende RTA's acties zijn opgenomen. In aanvulling daarop noemen we de projecten Kids4Twente, waarbij kinderen in de basisschoolleeftijd op praktische wijze over circulariteit leren, en de Circulaire Awards voor ondernemers die we in onze regio's mede mogelijk blijven maken. Hiermee geven we uitvoering aan de motie Westert c.s. van 21 juli 2017 ('Prijs meest circulaire onderneming').

Monitoring en effectmeting

Wij informeren u periodiek over de voortgang en resultaten van dit statenvoorstel met de P&C-cyclus, via de met dit statenvoorstel vast te stellen prestaties in beleidsdoel 5.5.5 Circulaire Economie. Wij stellen voor u in aanvulling op de P&C-cyclus jaarlijks te informeren over de uitvoering en actualisatie van het Uitvoeringsprogramma, desgewenst met een informatiesessie en/of een werkbezoek aan circulaire projecten in de provincie.

Monitoring in ontwikkeling

Het gaat om een complexe transitie, waarin we de komende jaren meer grip proberen te krijgen op effectieve, operationele doelen per sector en hoe we kunnen meten en sturen. Veel data zijn nog niet beschikbaar of van onvoldoende kwaliteit voor harde conclusies. In de publicatie 'Doelstelling circulaire economie 2030' stelt het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) 'dat het niet goed mogelijk is te komen tot één kwantitatief en afrekenbaar doel voor circulaire-economiebeleid dat goed stuurt en geen perverse prikkels genereert'. Het Planbureau adviseert daarom per sector/transitieagenda te komen tot een set van doelen en indicatoren en te starten met wat beschikbaar is. In Overijssel is dat de grondstoffen-stroom-analyse, die wij in 2018 hebben opgesteld. Deze is gebruikt bij het opstellen van de RTA's. Zoals hierboven aangegeven kennen sommige RTA's al kwantificeerbare doelen die de verandering naar een meer circulaire economie inzichtelijk maken. Begin 2020 hebben we verder een infographic gemaakt die een beeld geeft van de mate waarin Overijssel op dit moment circulair is. Medio 2020 vragen we inwoners en ondernemers via een enquête hoe zij staan tegenover een circulaire economie en wat ze op dat punt nu al doen. Met de resultaten hiervan verwachten we aanknopingspunten voor gedragsverandering te ontwikkelen.

Voor de generieke doelen, gericht op de groei van de circulaire economie en meetbare ambities in 2030 en 2050, dragen wij samen met andere provincies bij aan het landelijk ontwikkelen daarvan. Dit moet in 2023 resulteren in een monitor die een goed beeld geeft van de transitie van de provincie Overijssel naar een circulaire economie.

Adviezen Rekenkamer Oost-Nederland en SER Overijssel

Op dit moment onderzoekt de Rekenkamer Oost-Nederland of de voorbeeldrol die de provincie nastreeft via inkoop en aanbesteding bijdraagt aan de doelen voor een circulaire economie. Wij zien dit onderzoek als een natuurlijk moment om onze ambitie en aanpak op dit gebied opnieuw tegen het licht te houden. Daarnaast zijn wij voornemens SER Overijssel eind 2020 advies te vragen over de mate waarin brede veld van bedrijven en maatschappelijke organisaties in Overijssel de aansluiting vindt bij de transitie naar een circulaire economie. Wij verwachten dat SER Overijssel, als adviesorgaan bestaande uit de sociale partners, ons vanuit haar eigen achterban aanbevelingen kan doen over de ervaren bruikbaarheid van ons instrumentarium voor bijvoorbeeld het bedrijfsleven en onderwijsinstellingen.

Inzet middelen coalitieakkoord

U hebt voor de periode 2018-2019 € 500.000 beschikbaar gesteld voor programmakosten en € 200.000 voor de uitvoering van het initiatiefvoorstel Plastic als grondstof: dat ruimt op!. Deze middelen waren eind 2019 volledig besteed. In het Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie 2020-2023 hebben we de financiering van de uitvoering van de RTA's en de verbindende thema's meerjarig in beeld gebracht. Dit is grotendeels op basis van bestaande mogelijkheden. De inzet van de (aanvullende) investering van € 5 miljoen die wij aan u voorleggen is gemaakt op basis van een reële inschatting met de kennis van nu.

Koppeling met bestaande programma's

Bij de vaststelling van het programma Overijssel Circulair in 2050 is aangegeven dat we ons voor de uitvoering zoveel mogelijk richten op de bestaande programma's en de daaraan gekoppelde budgetten. Ook voor het Uitvoeringsprogramma leggen wij de verbinding met bestaande programma's. De transitie naar een circulaire economie leidt tot nieuwe producten en diensten en tot aanpassingen in bestaande verdienmodellen. Via het Investeringsprogramma MKB 2020-2023 (PS/2019/1101899) ondersteunen we het MKB, onder meer door CIRCO-tracks via de innovatieloketten in de regio's te ondersteunen. In Nederland was de provincie Overijssel één van de eerste die de CIRCO-methodiek hebben geïntegreerd in de economische middenstructuur. Hierdoor hebben in 2019 meer dan veertig bedrijven een circulaire propositie ontwikkeld. Minstens vijf daarvan hebben datzelfde jaar nog een circulair product gelanceerd. Uit een recente evaluatie van Technopolis blijkt dat twee derde van de deelnemers op korte termijn stappen zet op het gebied van circulariteit. Met de innovatieloketten en de onderwijsinstellingen zijn afspraken gemaakt over de inzet van de CIRCO-methodiek in 2020.

Het investeringsvoorstel voor Ruimte, Wonen en Retail PS (2019/1101901) levert in 2020 een belangrijke bijdrage aan het realiseren van de opgaven uit de RTA Bouw. Ook is er samenhang met het Agro&Food programma, waar wij focus willen aanbrengen op kringlooplandbouw en voedselketens. Vanuit deze focus dragen we bij aan de opgaven voor de eiwittransitie en het duurzaam omgaan met bodem en meststoffen uit de RTA Biomassa en Voedsel.

Ook in het kader van de Regio Deals leggen we de verbinding met het uitvoeringsprogramma. Zo is er voor de projecten Circulair Textiel Twente en Mineral Valley in de actielijn Circulaire economie en duurzaamheid van de Regio Deal Twente € 2,3 miljoen provinciale cofinanciering ingebracht. Wij investeren verder € 2,5 miljoen in acht projecten van de Cleantech Regio, waarvan er twee betrekking hebben op circulaire economie: Cirkelstad en Fieldlab Circulaire ketens in de maakindustrie.

	Statenvoorstel Circulaire Economie		Bestaande programma's provincie		Bijdrage derden		Totalen	
2020								
Biomassa & Voedsel	€	175.000	€	180.000 ¹	€	891.250 ^I	€	1.246.200
Bouw	€	150.000	€	1.000.000 ²	€	1.000.000 ^I	€	2.150.000
Infrastructuur	€	415.000		³	€	125.000 ^I	€	540.000
Kunststoffen	€	595.000	€	125.000 ^{4,5}	€	565.000 ^I	€	1.285.000
Maakindustrie	€	150.000	€	170.000 ⁶	€	25.000 ^I	€	345.000
Textiel	€	60.000	€	566.667 ⁷	€	3.120.000 ^{II}	€	3.746.667
Programmabreed	€	380.000					€	380.000
Tussentotalen	€	1.925.000	€	2.041.667	€	5.726.250	€	9.692.917
2021 t/m 2023 (Planning)								
Biomassa & Voedsel	€	460.000	€	150.000 ¹	€	1.782.500 ^I	€	2.392.500
Bouw	€	450.000					€	450.000
Infrastructuur	€	450.000		³	€	330.000 ^I	€	780.000
Kunststoffen	€	310.000			€	215.000 ^I	€	525.000
Maakindustrie	€	655.000	€	510.000 ⁶				1.165.000
Textiel	€	430.000	€	1.133.334 ⁷	€	6.390.000 ^{II}	€	7.953.334
Programmabreed	€	320.000						320.000
Tussentotalen	€	3.075.000	€	1.793.334	€	8.717.500	€	13.585.834
Totaal	€	5.000.000	€	3.835.000	€	14.443.750	€	23.278.750

1. Agro & Food (2016-2020)

2. Ruimte, Wonen, Binnensteden & Retail

3. Jaarlijkse investering infra ten minste

€ 30 miljoen (excl. investeringsprojecten).

Circulariteit wordt hierin integraal meegenomen).

4. #IN

5. 2.1.1 (NM 2020 - 2023)

6. Investeringsvoorstel MKB

7. Regiodeal Twente

I Cofinanciering door o.a. aanvragende bedrijven, Rabobank, Oost NL, Innofood, ketenpartners

II Regiodeal bijdrage rijk, gemeenten, bedrijven

Flexibele aanpak en governance

We combineren een transparante aanpak graag met de nodige flexibiliteit door een jaarlijkse actualisering van het Uitvoeringsprogramma. De periode 2021-2023 is daarom een raming, met de kennis van nu. Wij zien de RTA's niet als een blauwdruk, maar als levende agenda's die we graag met de sectoren actualiseren op het moment dat de ontwikkelingen hierom vragen of wanneer er kansen liggen om nieuwe partijen en netwerken aan te haken. Dat past bij de flexibele aanpak die we in 2018 hebben gekozen. We nodigen de sectoren uit om ook in de uitvoering en actualisering van de agenda's en het vergroten van de betrokken netwerken een leidende rol te nemen. We willen dit graag faciliteren. We bespreken met de coördinatie- en klankbordgroepen hoe we dit per sector het beste kunnen organiseren, rekening houdend met het verschil in organisatiegraad van de sectoren als het gaat om de transitie naar een circulaire economie.

We organiseren jaarlijks een bestuurlijke gesprekstafel per RTA om het behalen van de doelen te monitoren en zo nodig bij te sturen. Op basis van deze gesprekken actualiseren we jaarlijks het Uitvoeringsprogramma in aanloop naar het volgende begrotingsjaar.

Financiële paragraaf

In de onderstaande tabel laten wij zien op welke manier wij het investeringsbudget van € 5 miljoen in willen zetten om de transitie te versnellen. Daarbij hebben wij ook de inzet vanuit onze andere programma's en opgaven in beeld gebracht en de inzet van andere partijen, voor zover wij die op dit moment in beeld hebben.

Conclusie

Met de ondertekening van het Grondstoffenakkoord in 2017 en de ontwikkeling van Transitieagenda's op landelijk en regionaal niveau is er breed maatschappelijk draagvlak voor het duurzaam benutten van onze grondstoffen. Landelijk zijn er ambitieuze doelen gesteld voor een economie zonder afval in 2050, die in 2018 door de provincie zijn overgenomen. Op basis van het coalitieakkoord 2019-2023 'Samen bouwen aan Overijssel' zetten we de koers op weg naar een circulaire economie voort. In het kader van de flexibele, regionale en sectorspecifieke aanpak zijn in februari 2020 de Regionale Transitieagenda's gepresenteerd die samen met brancheorganisaties, kennisinstellingen en overheden zijn ontwikkeld. Deze agenda's vormen belangrijke bouwstenen voor het Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie 2020-2023. Aan u wordt voorgesteld conform de reservering in de Perspectiefbrief 2020 (2019/1100960) een bedrag van € 5 miljoen beschikbaar te stellen voor het Uitvoeringsprogramma.

Voorstel

Gelet op het voorgaande stellen wij u voor het besluit te nemen, als in concept in bijlage I verwoord.

Gedeputeerde Staten van Overijssel,

Voorzitter,
A.P. Heidema

Secretaris,
N. Versteeg

Bijlage I

Ontwerpbesluit nr. 2020/1100634
Circulaire Economie 2020-2023

Provinciale Staten van Overijssel,

gelezen het voorstel van Gedeputeerde Staten d.d. 17.03.2020 kenmerk 2020/1100634

overwegende:

Dat de provincie Overijssel, samen met vele andere vertegenwoordigers van het bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheden, op 24 januari 2017 het Grondstoffenakkoord heeft ondertekend.

Dat Provinciale Staten op 26 september 2018 de kaders voor het programma Overijssel Circulair in 2050 hebben vastgesteld (PS/2018/560).

Dat Gedeputeerde Staten op 13 december 2019 hebben toegezegd dat het element gedragsverandering, waar relevant, onderdeel gaat worden van de programma's waarin duurzaamheid wordt uitgewerkt.

Dat op basis van deze kaders:

- een grondstoffenstromenanalyse voor Overijssel is opgesteld als basis voor de transitieagenda's en het ontwikkelen van monitoringstools waarmee we meer grip krijgen op de ontwikkeling naar een circulaire economie in Overijssel,
- begin februari 2020 de Regionale Transitieagenda's voor de sectoren kunststoffen, textiel, biomassa & voedsel, infra en maakindustrie zijn gepresenteerd, en er al met concrete projecten een begin is gemaakt met de uitvoering,
- knellende regelgeving is geïnventariseerd en ingebracht bij de landelijke Taskforce Herijking Afvalstoffen en provincies onderzoeken hoe zij het gebruik van mogelijkheden binnen wet- en regelgeving kunnen faciliteren,
- in een aantal inkoop- en aanbestedingstrajecten ervaring is opgedaan met circulariteit en dat onze manier van circulair werken in de komende jaren verder kan worden versterkt.

Dat op basis van de opgaven uit de Regionale Transitieagenda's en de verbindende thema's een Uitvoeringsprogramma is opgesteld voor de periode 2020-2023 waaruit blijkt dat een aanvullende provinciale investering nodig is om samen met onze partners te werken aan het versterken van de circulariteit van economie en samenleving in Overijssel.

Dat op het gebied van circulariteit nog veel in ontwikkeling is en Provinciale Staten hebben gekozen voor een flexibele aanpak.

Dat er een begrotingsprestatie (5.5.5) Circulaire Economie is vastgesteld en dat hiervoor in de begroting 2020 nog geen acties zijn benoemd.

besluiten:

1. Gedragsverandering toe te voegen aan de kaders voor het programma Overijssel Circulair in 2050.
2. Het bedrag van € 5 miljoen dat op basis van het coalitieakkoord beschikbaar is voor circulaire economie te investeren in de uitvoering van het programma Overijssel Circulair in 2050 (beleidsdoel 5.5.5) voor de periode 2020-2023; en dit bedrag hiertoe met bijgevoegde begrotingswijziging (bijlage III) te onttrekken aan de Algemene Reserve Kwaliteit van Overijssel en toe te voegen aan de Reserve Uitvoering Kwaliteit van Overijssel behorende bij prestatie 5.5.5 Circulaire Economie.
3. De begroting inhoudelijk te wijzigen door de volgende acties toe te voegen aan prestatie 5.5.5:
 - A. We maken de uitvoering van de Regionale Transitieagenda's mogelijk via ons algemene instrumentarium én met de middelen uit prestatie 5.5.5.
 - B. Met de sectoren bewaken we de voortgang en -waar nodig- faciliteren we de actualisering van de Regionale Transitieagenda's.
 - C. We ontwikkelen onze monitoring in aansluiting op het landelijke beleid en houden onze ambitie voor circulair inkopen tegen het licht naar aanleiding van het Rekenkameronderzoek.
 - D. We stimuleren gedragsverandering en faciliteren waar mogelijk praktische oplossingen voor het omgaan met wet- en regelgeving.
4. Gedeputeerde Staten op te dragen het Uitvoeringsprogramma jaarlijks binnen de door Provinciale Staten voor het programma vastgestelde kaders te actualiseren op basis van de ervaringen en ontwikkelingen in de verschillende sectoren en thema's.
5. Gedeputeerde Staten op te dragen om Provinciale Staten jaarlijks actief over de voortgang van de uitvoering en de actualisering van het Uitvoeringsprogramma te informeren.

Zwolle,

Provinciale Staten voornoemd,

voorzitter,

griffier,

